

Література.

1. Vlasenko T. Status and trends of agricultural enterprises in Ukraine in terms of market agricultural machinery/ T. Vlasenko, V. Vlasovets// Econtechmod: An international quarterly journal.- 2016. - Vol. 5. No.3. – P. 159-170.
2. Власенко Т.В. Simulation of development dynamics for management improvement of enterprise specialization/ Т.В. Власенко, В.М. Власовець//Technology audit and production reserves.- 2016.- №5 (4 (31)). - С. 9-15.
3. Власенко Т.В. Економічне оцінювання взаємовпливу основних чинників формування обсягу валової продукції сільського господарства в Харківській області/ Т.В. Власенко// Наука й економіка.-2007.-№2 (6).- С. 25-35.
4. Іванишин В.В. Організаційно-економічні засади відтворення і ефективного використання технічного потенціалу аграрного виробництва / В.В.Іванишин. – К.: ННЦ ІАЕ, 2011. – 350 с.
5. Швець Р. Проблемні питання здійснення державної фінансової підтримки фермерських господарств. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://justinian.com.ua/article.php?id=2878>

САМОЙЛЕНКО Д.Г.*

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

КОНКУРЕНЦІЯ ЯК ОСНОВА ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ

Конкуренція є первинною та основною економічною силою, притаманною ринковій економіці, а також є необхідним атрибутом існування та розвитку ринку, в цілому. Наявність конкуренції, з однієї сторони, обумовлює прагнення, формує стимули та можливості суб'єктів аграрного виробництва до підвищення конкурентоспроможності своєї продукції, а з іншої визначає динаміку ринкової концентрації та посилення нерівності суб'єктів ринку в існуючому конкурентному середовищі, що визначає конкурентну структуру цільових ринків збуту продукції підприємств [2]. При цьому конкурентні структури основних об'єктових ринків продукції аграрних підприємств, як показали проведені дослідження, є наближеними до олігопсонії, яка не сприяє зростанню повноти задоволення економічних інтересів аграрних підприємств.

Загальні та спеціальні словники і розкривають основний зміст та сутність даної категорії також з різних сторін. Так, «конкуренція» (від лат — *concurrere*) в перекладі – суперництво. Категорія є стародавньою, латинською. Її корення йде у постійну боротьбу за можливість існування, за покращені умови, при чому крайньою формою сутності даної категорії можна назвати виживання. Негативне ставлення до існування конкуренції спостерігалось ще з радянських часів. Так, в той час конкуренцію розуміли як жорстоку боротьбу між окремими капіталістами та країнами з капіталістичним утробом за джерела формування сировини, ринків збуту та сфери обігу капіталу, за одержання та максимізацію існуючих прибутків. Це було зумовлено приватною власністю на окремі засоби виробництва [4].

Трактування категорії «конкуренція» у вітчизняних економічних джерелах до 90-х років минулого століття було вузьким і тому конкуренція розглядалась лише з точки зору політекономії. Так, конкуренція – це анархія виробництва і перевага функціонування приватної власності. Сучасні підходи до сутності конкуренції розуміють її через способи та явища життя, через рупійні

* Науковий керівник – Мандич О.В., д.е.н., доцент

сили постійного суспільного розвитку. Також її можна визначити через передові інструменти можливостей економії ресурсів, через невід'ємні частини формування ринкових механізмів й через об'єктивний елемент формування товарного виробництва [3].

За напрямками прояву «конкуренцію» поділено на внутрішню та зовнішню. Зовнішня конкуренція являє собою об'єктивну конкуренцію, яка склалась через певну кон'юнктуру на ринку і діяла на виробничі підприємства незалежно від їх бажань та можливостей. За характером ринкового середовища виокремлюють чотири основні види зовнішньої конкуренції:

- чиста (або досконала) конкуренція;
- олігополія;
- монополістична (або недосконала) конкуренція;
- монополія.

Досконала (чиста) конкуренція є типом ринкового середовища, в межах якого діє велика кількість конкурентів та окремих суб'єкт господарювання, у прийнятті рішень зорієнтован на певне ринкове ціноутворення та своїми діями не впливає на процес формування ціни. Даний тип конкуренції є парадоксальним з огляду на те, що виробничі підприємства не відчують конкуренції у своїй виробничо-комерційній діяльності, а існуюче конкурентне середовище не наполягає на зростанні результативності виробництва.

Олігополія (від грец. *oligos* – малий, незначний + *poleo* продаю) являє собою ситуацію, коли кількість конкурентів незначна або декілька окремих підприємств домінують на обраному ринку, створюючи при цьому сильну взаємозалежність. За таких умов кожне підприємство добре знайоме з діючими силами на ринку, а маневрування будь-якого з конкурентів відчуються іншими суб'єктами господарювання. Олігополія є характерною в більшості випадків для недиверсифікованого виробничого підприємства, зокрема, підприємства із глибокою переробкою сільськогосподарської продукції. Тому, ми вважаємо, що сировинний сегмент аграрного ринку, в умовах якого товаровиробники реалізують свій товар дрібними за обсягами партіями з ціною, яку встановлено через співвідношення попиту та пропозиції на ринку, є добрим прикладом монополістичного виду конкуренції. Монополістична конкуренція – тип ринку, де за умов неоднорідної за обсягами пропозиції діє значна кількість дрібних підприємств за одночасним існуванням великої кількості споживачів.

Розглядаючи ринковий тип олігополії, як тип групової монополії, автор теорії монополістичної конкуренції, американський економіст Е.Х. Чемберлін виокремив наступне. На його думку «...оскільки кожен є монополістом і все ж таки має конкурентів, то ми в праві говорити про них, як про конкуруючих монополістів; і про сили, що діють у подібних ситуаціях, ми можемо сміливо говорити як про сили монополістичної конкуренції...»[4]. Для сучасного типу розвитку конкурентної боротьби в аграрній сфері більш характерними є риси монополістичної конкуренції. Це спричинено виробляемою сільськогосподарськими підприємствами продукцією (цукрові буряки, соняшник, зерно, м'ясо, молоко тощо), яка і не є стандартизованою, однак з можливістю реалізації крупнотоварними партіями, що відрізнятимуться за якістю та ціною.

Монополія характеризується безліччю споживачів та тільки одним окремим продавцем. Монопольне становище на сировинному сегментів аграрного ринку матимуть виробничі підприємства переважно науково-дослідного напрямку господарської діяльності, що реалізують елітний посівний матеріал чи чистопородних тварин.

Провівши дослідження за видами конкуренції, можна наголосити, що найбільш прийнятним та корисним для кінцевих споживачів є наявність досконалої конкуренції. Вона має усувати можливості зловживань на обраному об'єктовому ринку. При чому, одночасно найнебезпечнішим є формування монополістичного ринку.

Література.

1. Балабанова Л.В. Маркетингове управління конкурентоспроможністю підприємств : Монографія / Л.В. Балабанова, В.В. Холод. - Донецьк: Дон ДУЕТ, 2006. - 294 с.
2. Іващенко О.В. Економічна сутність категорії «ринку» / О.В. Іващенко // Вісник ХНАУ. Серія «Економіка і природокористування». Випуск 5.– Х:ХНАУ, 2007. – С. 161-165.
3. Іващенко О.В. Формування прибутку с сільськогосподарських підприємствах / О.В.

Іващенко // Вісник СНАУ. Серія «Економіка та менеджмент». Вип. 4 (35). – Суми : СНАУ, 2009. – С. 71-76.

4. Мандич О.В. Основні фактори формування ринкової позиції зерновиробників / О.В. Мандич // Вісник ХНТУСГ. Випуск 149. – Харків : ХНТУСГ, 2014. – С. 224-229.

5. Портер М. Международная конкуренция [Текст]: Конкурентные преимущества стран / М. Портер; пер. с англ. - М.: Международные отношения, 1993. - 896 с.

*УШКАЛОВА Є.М.**

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

СТУПЕНЕВА ОСВІТА: ДОСВІД ШВЕЙЦАРІЇ

Освіта в Швейцарії завжди цінувалась як найвища у світі. Протягом століть, розроблялися методики викладання, які об'єднали кращі риси німецької, французької та англо-американської систем освіти. Незважаючи на всі вигоди і переваги, вищу освіту в Швейцарії не можна назвати непомірно дорогою. У багатьох державних вузах, вартість семестру не перевищує 500 швейцарських франків. Захмарні розцінки на навчання пропонуються тільки в елітних вузах.

Вищу освіту в Швейцарії можна отримати з економічних і лінгвістичних, інженерно-технічних і гуманітарних, а також прикладних і креативних спеціальностях. Крім того, у іноземних абітурієнтів користуються великою популярністю вузи, які готують фахівців у сфері готельного та ресторанного бізнесу, а також туризму — ця галузь навчання в Швейцарії не має рівних у світі. Фінанси і банківська справа - ще один напрямок, в якому освіту в Швейцарії можна сміливо віднести до розряду еталонних.

Навчання в Швейцарії передбачає масу можливостей отримання подвійного диплому. Видані університетами та коледжами швейцарські дипломи, високо цінуються роботодавцями.

Навчання в Швейцарії в усіх вузах передбачає однакові вимоги до віку абітурієнта - вступати в університет можна тільки з 18-ти років. Для вступу в державний університет, де навчання відбувається на французькій мові, абітурієнт із України має достатньо добре володіти цією мовою і успішно скласти комплексний екзамен.

Навчання в Швейцарії англійською мовою можливе переважно в приватних вузах, для зарахування достатньо мати сертифікат про середню освіту та сертифікат про здачу мовного екзамену (TOEFL з балами від 500 до 550 або IELTS не нижче 5,5-6,0).

У університетах з німецькою мовою навчання вимоги до абітурієнтів більш жорсткі - український атестат про середню освіту тут не вважається достатньою підставою для зарахування, тому перед вступом рекомендується або довчитись два курси у вітчизняному ВНЗ, або пройти навчання за програмою Foundation в Швейцарії.

Існують такі види програм:

Підготовчі програми. Освіта у Швейцарії за такими програмами пропонуються переважно тими вузами, в яких іноземні атестати про середню освіту не визнаються достатньою підставою для зарахування. Як правило, вони розраховані на 2 семестри.

Бакалавріат. Бакалаврські програми навчання в Швейцарії пропонуються класичними університетами, а також вищими професійними школами. Для отримання бакалаврської дипломної роботи в коледжі необхідно пройти повний курс навчання протягом 8 семестрів. ВНЗ з Болонською системою освіти, пропонують програми, які розраховані на 3 роки навчання і закінчуються виданням диплому бакалавра. Вища освіта в Швейцарії передбачає наявність ВНЗ, де

* Науковий керівник – Луценко О.А., к.е.н., доцент